

ע"פ 3022/15 - טל גרינשפן, המערער בע"פ 3022/15, חיים חזיזה נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 3022/15

ע"פ 2361/15

לפני: כבוד השופט י' דנציגר

כבוד השופט י' עמית

כבוד השופט מ' מזוז

טל גרינשפן

חיים חזיזה

המערער בע"פ 2361/15:

המערער בע"פ 3022/15:

נ ג ד

מדינת ישראל

המשיבה:

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב
מיום 19.03.2015 בת"פ 37838-12-13 שניתן על ידי
כבוד השופט צ' גורפינקל

(26.10.16)

כ"ד בתשרי תשע"ז

תאריך הישיבה:

עו"ד מירי כהן

בשם המערער בע"פ 3022/15:

עו"ד תמר פרוש

בשם המשיבה:

עמוד 1

בשם שירות המבחן למבוגרים: גב' ברכה וייס

פסק-דין בע"פ 3022/15

השופט י' דנציגר:

לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו (השופט הבכיר צ' גורפינקל) בת"פ 37838-12-13 מיום 19.3.2015. יוער כי הערעור שבכותרת נידון במאוחד עם ע"פ 2361/15, כפי שיפורט להלן.

כתב האישום והכרעת הדין

- ביום 19.12.2013 הוגש נגד המערער דנן והמערער בע"פ 2361/15 (להלן: גרינשפן ולהלן ביחד: המערערים) כתב אישום. לפי המפורט בכתב האישום, במועד שאינו ידוע במדויק למשיבה, כחודשיים עובר ליום 12.12.2013, קשרו המערערים קשר ביחד עם אחר, שזהותו אינה ידועה למשיבה, לייבא מפנמה לישראל סם מסוכן מסוג קוקאין. במסגרת הקשר ולשם קידומו, ביום 4.12.2013 שלח האחר מפנמה לישראל, על דעת המערערים ובתיאום עימם, מעטפה המכילה 200.8 גרם ברוטו של הסם, באמצעות חברת השילוח DHL. על דעת המערערים מוענה החבילה לגרינשפן ונשלחה לכתובת ביתו.
- ביום 6.12.2013 נתפסה חבילת הסם על ידי הסוכנות לפשיעה בינלאומית בלונדון שבאנגליה והועברה, בתיאום עם משטרת ישראל, בטיסה לארץ. ביום 10.12.2013, בהגיעה לישראל, הועברה חבילת הסם למשטרה אשר רוקנה את תוכנה והחזירה לתוכה שישה גרם ברוטו של סם מסוכן מסוג קוקאין. ביום 12.12.2013 בשעה 11:52 או בסמוך לכך, הגיעה חבילת הסם בדואר שליחים לביתו של גרינשפן, באמצעות שוטר אשר התחזה לשליח של חברת DHL. במסגרת הקשר ולקידומו, הגיע המערער לביתו של גרינשפן וקיבל לידיו את חבילת הסם מידי השליח.
- בגין המעשים הללו, הואשמו המערערים בעבירות של יבוא סם מסוכן לפי סעיף 13 יחד עם סעיף 19א לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973 (להלן: הפקודה); החזקת סם מסוכן שלא לצריכה עצמית לפי סעיף 7(א) יחד עם סעיף 7(ג) רישא לפקודה; וקשירת קשר לביצוע פשע (יבוא סם מסוכן) לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.
- ביום 9.9.2014 הרשיע בית המשפט המחוזי את המערערים במיוחס להם בכתב האישום. בתמצית ייאמר, כי שני המערערים כפרו במיוחס להם, כאשר גרינשפן טען כי המערער ביקש שחבילה מחוץ לארץ תגיע לכתובתו, תוך שהסביר כי הוא מסוכסך עם הוריו וכי בחבילה יש מסמכים. לטענת גרינשפן, לאחר שהתקשרו אליו מהדואר ואמרו שהחבילה בדרך, התקשר למערער ואמר לו שיבוא לקחת את החבילה. המערער טען מנגד, כי הוזמן לדירת גרינשפן כדי לתקן את האינטרנט וכי גרינשפן יצא לרופא, התקשר לשליח והורה לו למסור את החבילה למערער.
- בית המשפט המחוזי עמד על התשתית הראייתית במקרה דנן ודחה את גרסאות המערערים. ביחס לגרסתו של גרינשפן, קבע בית המשפט, בין היתר, כי די בכך שחבילת הסם הייתה ממוענת לכתובתו; כי הוא "הרחיק עצמו מהחבילה" בעת המעצר, כאשר טען שלא הזמין שום דבר ואין לו מושג מי הזמין אותה; וסתר עצמו בנוגע ל"סידורים" אליהם יצא - למשרד או לרופא. עוד ציין בית

המשפט את חוות הדעת הפסיכיאטרית שהוגשה בעניינו של גרינשפן, בה נקבע כי הוא מושפע בנקל ותמים באופן קיצוני, אך יחד עם זאת מבחין בין טוב לרע ומסוגל לעקוב אחר ההליכים המשפטיים המתנהלים נגדו.

אשר לגרסתו של המערער; ציין בית המשפט את קשריו של המערער עם פנמה, ממנה נשלח הסם, תוך שקבע כי "קשה להתעלם מצירוף המקרים התמוה" בין טענת המערער כי שיחות שביצע לפנמה נגעו לסחר בפירות הדר, לבין העובדה שעל חבילת הסם שנתפסה מצוירים פירות הדר. עוד הטעים בית המשפט את העובדה שהמערער "מצוי בעולם הסמים" ואף ניהל משא ומתן לרכישת סמים מחוץ לארץ; עמד על שתיקתו של המערער בחקירתו - ו"התירוצים" הרבים שנתן לכך - וכן התייחס לעימות בו הטיח גרינשפן במערער את גרסתו. עוד עמד בית המשפט על כך שהמערער הרחיק עצמו מהחבילה וטען שאין קשר בין הגעתו לדירה להגעתה.

גזר הדין

6. בפתח דבריו, עמד בית המשפט המחוזי על תסקירי שירות המבחן שהוגשו בענינם של המערערים. ביחס לגרינשפן, תיאר שירות המבחן כי מדובר ברווק בן 41 שמתגורר לבדו בביתו, אשר התקיים מקצבת נכות ומוכר על ידי משרד הביטחון כיתום צה"ל. מגיל צעיר סבל ממחלות שונות והיה מאושפז בבית חולים; בהיותו בן שש התגרשו הוריו; ובמלחמת שלום הגליל נפצע אביו ונותר עם נכות קשה שכללה כריתת גפיים. גרינשפן הושפע מאירועים אלו וסבל כבר בגיל הגן מחוסר בטחון בולט, והופנה לטיפול בשירות הפסיכולוגי. שירות המבחן התרשם כי גרינשפן הוא בעל כוחות אישיות דלים, מושפע בקלות, החל להשתמש בסמים בגיל 14 ואף טופל בקהילה הטיפולית "רטורנו". נוכח אישיותו, המורכבות המשפחתית שלו וקשיי ההסתגלות עקב בעיות אורגניות, סבר שירות המבחן כי אם יוטל על גרינשפן עונש מאסר ממשי, יביא הדבר לנסיגה במצבו הנפשי ויקשה על שיקומו בעתיד ועל כן המליץ להטיל עליו צו מבחן למשך שנתיים, לצד עונש של מאסר בדרך של עבודות שירות.

בעניינו של המערער, ציין שירות המבחן כי הוא בן 44 והתגורר באוסטרליה, שם נולדו לו ארבעה ילדים. עם זאת, התגרש ומאז הילדים רחוקים ממנו. עוד צוין עברו הפלילי של המערער, אשר אף הורשע בעבירת החזקת סמים שלא לצריכה עצמית וכן בעבירת יבוא סמים. גם בהיותו באוסטרליה הסתבך בעבירות סמים שבגינן היה עצור לתקופה מסוימת. עוד צוין כי במהלך מעצרו חלה התרופפות במצבו הבריאותי של המערער, והוא שינה את ארוחות חייו, סיגל אורח חיים דתי וחזר בתשובה.

7. בטיעוניה לעונש, הדגישה המשיבה את חומרת העבירות וביקשה לקבוע מתחם ענישה הנע בין 40 ל-60 חודשי מאסר. בשל מצבו הבריאותי של גרינשפן ועברו הנקי, המליצה המשיבה להטיל עליו עונש ברף התחתון של המתחם, של 42 חודשי מאסר. בשל עברו הפלילי של המערער, עתרה המשיבה לעונש של 60 חודשי מאסר, במסגרת הרף העליון של מתחם הענישה.

8. בית המשפט המחוזי קבע כי אין צורך להרבות במילים על נגע הסמים, ועל החומרה שביבוא סמים "במשקל לא קטן", כאשר מדובר בעבירה מתוכננת היטב אשר נועדה להפיק רווח כספי ניכר. עוד הוטעם, כי בשרשרת המעורבים בעבירות סמים, יש לראות את היבואנים כעומדים בראש הפירמידה. משכך, קבע בית המשפט מתחם ענישה הנע בין שלוש לחמש שנות מאסר.

אף ששני המערערים הורשעו באותן עבירות, ציין בית המשפט המחוזי כי נוכח אישיותו של גרינשפן; עברו הנקי; והיותו נתון להשפעה כדי לרצות אחרים, יש לראות את חלקו כקל יותר מזה של המערער, אשר בקיא בנושא הסמים; יש לו הרשעות קודמות ונגישות וידע בנושא; והוא "יוזם העניין".

9. בסיכומו של דבר, גזר בית המשפט המחוזי על גרינשפן מאסר בפועל של שלוש שנים, בניכוי תקופת מעצרו; ו-18 חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור תוך שלוש שנים עבירה של יבוא סמים, סחר בסמים או אחזקת סמים שלא לצריכה עצמית. על המערער גזר בית המשפט עונש מאסר בפועל של ארבע וחצי שנים, החל מיום מעצרו; ו-18 חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור תוך שלוש שנים עבירה של יבוא סמים, סחר בסמים או אחזקת סמים שלא לצריכה עצמית.

ההליכים בבית משפט זה

10. ביום 14.4.2015 עיכב בית משפט זה (השופט מ' מזוז), בהסכמת המשיבה, את מאסרו של גרינשפן עד לתום התקופה בה שהה בהוסטל. מאסרו עוכב בשנית בהחלטה מיום 2.8.2015. בשתי החלטות נוספות - מימים 5.8.2015 ו-28.10.2015 - שונו, בהסכמת המשיבה, תנאי החלופה בה שהה גרינשפן.

11. ביום 3.9.2015 הוגש תסקיר משלים בעניינו של גרינשפן, בו צוין כי הוא מאושפז באישפוזית "ויקטוריה", לצורך תהליך גמילה פיזית בעקבות מעידתו לשימוש באלכוהול לאחר תקופת טיפול וניקיון ממושכת. שירות המבחן ציין כי גרינשפן שב וקיבל אחריות מלאה על התנהגותו ועל בחירותיו; וכי הוא אמור להתחיל הליך מחודש וכוללני של טיפול, כאשר קיימת נזקקות בולטת להמשך התהליך הטיפולי וגרינשפן אף מביע נכונות ומוטיבציה להמשיך בו. בתסקיר נוסף שהוגש ביום 15.5.2016, צוין כי גרינשפן סיים את הטיפול באישפוזית "ויקטוריה" בהצלחה וכי נוכח מוטיבציה שביטא, שולב במסגרת הקהילה הטיפולית "מלכישוע". מטעם מסגרת זו נמסר כי גרינשפן נחוש להמשיך בתהליך השינוי, משתף פעולה, לוקח אחריות ומגלה מוטיבציה גבוהה להשקעת משאבים ולהתקדמות בטיפול. שירות המבחן הדגיש כי גרינשפן נמצא בהליך אבחון ממושך ועבר דרך טיפולית ארוכה, משמעותית ומורכבת. על אף הקשיים עימם מתמודד, לא חווה עצמו כקורבן אלא גייס כוחות והשקיע משאבים משמעותיים לצורך עריכת שינוי ושיקום אורחות חייו. על כן, הציע שירות המבחן לדחות את הדיון בעניינו של גרינשפן למשך כחצי שנה, במסגרתה ימשיך לשהות בקהילת "מלכישוע".

12. ביום 18.5.2016 קיימו דיון ראשון בעניינם של המערערים. בהחלטתנו מאותו היום, ציינו כי שני המערערים חזרו בהם מערעורם על הכרעת הדין. עוד צוין כי לבקשתו של גרינשפן - ונוכח המלצת שירות המבחן בעניינו - נדחה הדיון בערעורו (על גזר הדין) בשישה חודשים, כאשר המערער ביקש שאף ערעורו (על גזר הדין) יידון במועד זה. עוד הורינו על הכנת תסקיר נוסף בעניינו של גרינשפן ותסקיר ראשון בעניינו של המערער.

13. בתסקיר שהוגש ביום 9.10.2016 בעניינו של גרינשפן, תיאר שירות המבחן כי הלה מצליח להתייחס באופן מפורט להתנהגותו בביצוע העבירות ושיתף בחוויה רגשית של בושא ואשמה. כמו כן, ביטא מודעות לאסור, לפסול ולסיכונים הטמונים לחברה כתוצאה מביצוע עבירות סמים וביטא תחושות הערכה כלפי גורמי הטיפול המעורבים בחייו, במסגרת קהילת "מלכישוע". עוד נמסר כי גרינשפן ממשיך לגלות מוטיבציה פנימית להתמיד בטיפול ומגלה אחריות ואסרטיביות בהתנהלותו; וכי סיים את השתלבותו בקהילה ועבר למגורים בהוסטל בעפולה. שירות המבחן שב וציין כי גרינשפן אינו חווה עצמו כקורבן של מציאות חייו והדגיש את חשיבות הרצף הטיפולי. על כן, המליץ שירות המבחן על ענישה אשר תאפשר מיצוי של האפיק השיקומי.

14. ביום 9.10.2016 הוגש תסקיר בעניינו של המערער, ממנו עלה כי הלה מתייחס בצמצום למעורבותו הקודמת בפלילים. בהתייחסו לביצוע העבירות בגין הורשע, התקשה המערער לקחת אחריות על ביצוע והכחיש את מרבית המיוחס לו בכתב האישום. שירות המבחן ציין כי בלטה תפיסתו העצמית הקורבנית של המערער והשלכת אחריות ביצוע העבירות על גרינשפן; וכי המערער אף שב וחזר על חוסר ההלימה בין העונש שקיבל גרינשפן לעונש שקיבל הוא עצמו. באשר לשימוש בסמים, ציין המערער כי הוא אינו תופס את השימוש בהם כבעייתי, שכן הם אינם נתפסים כך באוסטרליה ולדבריו הוא אינו משתמש בסמים בבית הסוהר. עם זאת,

בבדיקה שנערכה למערער בבית הסוהר נמצאו ממצאים חיוביים לשימוש בסמים. כמו כן נמסר כי למערער שתי עבירות משמעת במהלך המאסר. באשר להערכת הסיכון לעבריינות והסיכוי לשיקום, התרשם שירות המבחן כי ניהול חייו של המערער מתאפיין בנטייה להתנהלות מניפולטיבית וקשיים בהצבת גבולות להתנהגותו ושמירה על החוק. לבסוף, תיאר שירות המבחן כי בשל מוטיבציה מילולית שהביע, שולב המערער בקבוצה טיפולית ראשונית שנמשכה ארבעה חודשים. בחוות דעת מנחי-הקבוצה נמסר כי המערער נתרם מהקבוצה באופן ראשוני ביותר ותובנותיו בנוגע למניעים לביצוע העבירות הינן חלקיות וראשוניות. נוכח כל האמור, לא מצא שירות המבחן נימוקים שיש בהם כדי להמליץ על הקלה בעונשו של המערער.

15. ביום 26.10.2016 קיימנו דיון שני בעניינם של המערערים. בהחלטה מאותו היום (בע"פ 2361/15) הורינו, בהסכמת המשיבה, על דחייה נוספת בהכרעה בערעורו של גרינשפן ועל קבלת תסקיר נוסף בעניינו. על כן, עומדת לפתחנו, לעת הזו, אך ההכרעה בערעורו של המערער.

תמצית טענות הצדדים (בע"פ 3022/15)

16. המערער טוען - באמצעות באת-כוחו, עו"ד מירי כהן - כי יש להפחית את עונש המאסר בפועל שהוטל עליו. לטענתו, הפער בין העונש שהושת עליו לבין עונשו של גרינשפן הינו משמעותי, כך שיש בו משום פגיעה בעקרון אחדות הענישה. עוד טוען המערער כי מתחם העונש ההולם שקבע בית המשפט המחוזי אינו מבטא את נסיבות העבירות בהן הורשע; כי ההסבר לממצאים החיוביים לשימוש בסם, כפי שעלה מהתסקיר, נעוץ בתרופות אותן הוא נוטל, טענה אשר נתמכה בחוות דעתו של רופא השב"ס שהוגשה לעיונו; וכי אין להתעלם כליל מתהליכי הטיפול אותם הוא עובר ומנסיבותיו האישיות.

17. המשיבה סומכת את ידיה - באמצעות בא-כוחה, עו"ד אבי וסטרמן - על גזר דינו של בית המשפט המחוזי ומטעימה כי המערער היווה את הרוח החיה מאחורי העבירות דנן; כי הוא עדיין לא לקח אחריות על מעשיו; כי יש לו עבר פלילי מכביד; וכי אף שירות המבחן לא המליץ על הקלה בעונשו.

דיון והכרעה

18. לאחר שעיינתי בכתב הערעור ושמעתי את טענות הצדדים בדיון לפנינו, הגעתי לכלל מסקנה כי יש לקבל את הערעור ולהפחית, במידת מה, מעונש המאסר בפועל שהושת על המערער. אפרט בקצרה את הטעמים שהביאוני למסקנה זו.

19. אין בידי לקבל את טענותיו של המערער בכל הנוגע להשוואה בין העונש שהוטל עליו לבין עונשים שהוטלו במקרים דומים. כפי שעולה מהפסיקה שהוגשה לעיונו, בעבירות כגון דא קיימת ענישה מגוונת, כאשר לא שוכנעתי כי יש במקרה דנן משום חריגה משמעותית ובלתי צודקת המחייבת את התערבותנו. זאת ועוד, כבר נקבע בעבר כי על בית משפט הגוזר את הדין - הן בעבירות סמים והן בכל עבירה אחרת - לקחת בחשבון את שיקולי הענישה השונים - הגמול, ההרתעה, השיקום והמניעה - ולאזן בין שיקולים אלו בהתאם למקרה הקונקרטי העומד לפניו [ראו, למשל: ע"פ 4381/05 זקיקה נ' מדינת ישראל, בעמ' 2 (12.7.2006)].

20. אשר להשוואה בין המערער לבין גרינשפן; כבית המשפט המחוזי, אף אני סבור כי נקודת המוצא לכל השוואה שכזו הינה כי קיים שוני משמעותי וחשוב בין השניים. בצדק ציין בית המשפט, כמפורט לעיל, כי על אף שהמערערים הורשעו באותן העבירות "יש לראות מדרג ביניהם". זאת, בראש ובראשונה, נוכח הוראת סעיף 5 לכתב האישום, בו נקבע כי המערער הוא אשר קיבל לידיו בפועל את חבילת הסם מידי השליח. הדבר נעשה אמנם על דעתו של גרינשפן ואולם עולה מהאמור כי חלקו של המערער בעבירות נשוא

כתב האישום הינו משמעותי יותר. עוד יש להטעים את העדר עברו הפלילי של גרינשפן, כמו גם נסיבותיו האישיות הייחודיות – שאינן מתקיימות בעניינו של המערער – ובהם היותו יתום צה"ל; הגירושין של הוריו; ונכותו הקשה של אביו. לא זו אף זו, כפי שעולה מהתסקירים שהוגשו בעניינו של גרינשפן, מדובר באדם אשר לוקח אחריות מלאה על מעשיו; מכיר בחומרת העבירות המיוחסות לו; עובר תהליך טיפולי ושיקומי ארוך ומורכב, בו הוא מתמיד תוך הפגנת מוטיבציה רבה; ואינו חווה את עצמו כקורבן אלא מגייס משאבים רבים לצורך שיקום אורחות חייו. בניגוד לכך, כפי העולה מהתסקיר שהוגש בעניינו של המערער, המערער אינו לוקח אחריות על מעשיו, תוך שמכחיש את המיוחס לו; מסרב להכיר בחומרתן של עבירות סמים; ומאמץ תפיסה קורבנית. לא ניתן להתעלם גם מכך שבינתיים נזקפו לחובת המערער שתי עבירות משמעת במהלך מאסרו. לבסוף, יצוין כי אמנם לא ניתן להתעלם מכך שהמערער נטל חלק בקבוצה טיפולית ראשונית. ואולם, מדובר בתהליך שיקומי וטיפול ראשוני בלבד שלא ניתן להשוותו לתהליך הארוך והיסודי שעבר גרינשפן. מכל הטעמים האמורים, אין כל ספק כי ראוי ונכון יהיה כי העונש המוטל על גרינשפן יהיה נמוך משמעותית מזה המוטל על המערער.

21. על אף האמור, לא בלי התלבטות, אני סבור שיש להקל, הקלת מה, בעונשו של המערער. מלאכת הענישה הינה מלאכה עדינה המאזנת בין שיקולים שונים ומעניקה משקל מכריע לנסיבותיו הייחודיות של כל נאשם ונאשם. משכך, ומבלי לקבוע מסמרות בדבר, נהיר כי יתכן והעונש המוטל בסופו של יום על כל אחד מן המערערים יהיה שונה, ובפרט כאשר נסיבותיהם האישיות שונות וההליך השיקומי שעברו שונה באופן מהותי. במקרה זה, ראוי ונכון שעונשו של המערער יהיה חמור בצורה משמעותית מעונשו של גרינשפן. ואולם, כדי לעודד את המערער להמשיך ולהתמיד בדרך הטיפולית-שיקומית בה החל לפסוע אך לא מכבר, אציע לחבריי להקל הקלת מה בעונשו ולהעמידו על ארבע שנות מאסר, בניכוי ימי מעצרו. כן אציע כי שאר רכיבי העונש יעמדו בעינם.

ש ו פ ט

השופט עמית:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט מ' מזוז:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' דנציגר.

ניתן היום, ו' בחשון התשע"ז (7.11.2016).

שופט

שופט

שופט